

Paljud inimesed ei anna endale aru, et nende arvutikasutamise vajaduste rahuldamiseks on ka paremaid võimalusi, kui lihtsalt osta poest endale kooli, töö või lõbu jaoks uus arvuti koos Microsoft Windows operatsioonisüsteemiga.

“Kõik-kõik on uus septembrikuus on aabits uus, on ranits uus...
Opsüsteem on uus septembrikuus!”

MIS TOIMUB?

Arvutimüüjad tahavad müüa alati kõige uuemaid ja kallimaid arvuteid koos tarkvaraga, millele müüa edaspidi juurde veel ja veel laiendusi. Ettevõtted tahavad teenida maksimaalselt isegi kõige soodsamate arvutite müügist.

Enimlevinud Windows operatsioonisüsteemi kasutamine eeldab, et hangid sinna juurde ka viirusetõrje, kontoritarkvara, ID-kaardi tarkvara jpm. Windowsiga arvuti vajab tihti hooldust viiruste ja muu arvutisse koguneva rämpsüü tõttu. See kõik on sulle väga kulukas. Ja samas kellelegi ilmselt väga tulus.

MIDA TEHA?

Tarkusekuu on tarkade otsuste jaoks. Arvutustehnika vananeb väga kiiresti. Juba mõne aastaga võib ostetud tulu arvuti muutuda talumatult aeglaseks ja ebaturvaliseks. Kas tõesti on ainsaks lahenduseks pidevalt raha neelav võidujooks uusima riistvara ja tarkvara pärast?

Osta selle asemel endale keskmise hinnaklassiga arvuti või leia mõni kasutatud isend ning paigalda sellele *tasuta emakeelne ja turvaline Linuxi operatsioonisüsteem*, milles on kohe olemas korralik kontoritarkvara koos eesti keele õigekirjakontrolliga ja ID-kaardi tugi, ning viirusetõrjet pole üldse vaja!

Julgustamaks sind oma vajaduste üle järele mõtlema ja tegema mõistlikke valikuid, oleme kuulutanud septembrikuu **opsüsteemi vahetamise kuus**. Soovitame sul mõistagi kaaluda mõne Linuxi kasutuselevõtmist, kuid operatsioonisüsteemi vahetamine pole siiski päris jalutuskäik pargis. Iga uus asi tekitab probleeme. Levinumad alustavate Linuxi-kasutajate probleemid on:

- Linux pole Windows. Kõike ei saa üks ühele Windowsist üle kanda ja uute liigutuste sisseharjutamine vajalike asjade tegemiseks võib võtta sõltuvalt inimese loovuse määrast mõned päevad kuni nädalad.
- Linuxi jaoks pole kõiki Windowsi programme ja mängu. Võid olla sunnitud kasutama mõnda enda jaoks uut programmi, ent mõnede Windowsi mängude mängimisest tuleb üldse loobuda.
- Linuxiga tekkivate probleemide lahendamine võib nõuda probleemist aru saamist ning juhendite järgi lahendamist. Alati pole võimalik pöörduda tehnilise toe poole, kes asja lihtsalt raha eest korda teeb.

Sageli piisab probleemi lahendamiseks paarist selgitavast lausest. Mõnikord on aga vaja asjad üksipulgi ette näidata. Et tunneksid end Linuxi kasutuselevõtmisel kindlamini, levitame “**Küsi minult Linuxit**” embleemi. Kui märkad seda mõne oma sõbra või tuttava leheküljel, siis tea, et ta on andnud lubaduse sind mistahes Linuxi-probleemidega aidata. Ära hoiä end tagasi, küsi julgelt!

Kui sul on huvi proovida emakeelset Linuxit, siis lihtsaim on alustada lehelt <http://estobuntu.org/>
Kui sul on küsimusi, siis Eesti suurim Linuxi-kasutajate foorum on <http://pingviin.org/>
Rohkelt asjakohaseid viiteid leiad kampaanialehel <http://kysi-mult-linuxit.alvatal.ee/>

Näpunäiteid Linuxiga tutvumiseks

Arvad, et otsus kasutada Linuxi opsüsteemi peab olema lõplik lahtiütlemine Windowsist?

Nii see pole. Kõiki tänapäevaseid Linuxi opsüsteeme saab enne arvutisse paigaldamist proovida. Selleks on vaja hankida endale soovitud opsüsteem CD/DVD plaadil või USB-mälupulgal, sisestada see arvutisse ning teha arvutile algkäivitus. Kui andmekandjalt käivitatud süsteem küsib, kas asuda Linuxit paigaldama või proovima, siis saab valida laivsessiooni.

Sel viisil uut opsüsteemi proovides ei tehta sinu arvutis mingeid muudatusi — ja kui Linux sulle ei sobi, siis saad arvutit endisel viisil edasi kasutada.

Ei oska Linuxi katsetamisega kuskilt alustada?

Eesti inimesele kõige lihtsam variant on laadida endale <http://estobuntu.org/> pealt alla uusim Estobuntu tömmis, kirjutada see DVD-le või USB-mälupulgale, sisestada see arvutisse ja teha algkäivitus. Kui soovid Estobuntut jäädavalt oma arvutisse, siis tuleb peale algkäivitust valida paigaldamine ja määrata paaril blanketil oma kasutajanimi ja veel mõned lihtsad parameetrid. Seejärel tuleb varuda kümnekond minutit kannatust ning arvuti koos uue opsüsteemiga ongi kasutamiseks valmis.

Soovi korral saad paigaldada Estobuntu ka Windowsi kõrvale nii, et võid arvuti käivitamisel valida, kumba süsteemi sa parajasti kasutada tahad.

Kuidas hankida endale Linuxi jaoks sobiv arvuti?

Üldiselt sobib mistahes küllalt standardne arvuti. Kui tahad odavamalt läbi ajada, siis küsi arvutipoest arvuteid, mis pole enam käesoleva hooaja kaup. Võid küsida ka kasutatud arvutite kohta. Uuri, missuguseid neist saab osta ilma Windowsi opsüsteemita ja mis on hinnavahe. Linux on riistvara osas üldiselt Windowsist vähem nõudlik.

Kui tahad aga valikus absoluutselt kindel olla, siis nõua enne arvuti ostmist müüjalt täpset infot arvuti komponentide kohta ja veendu, et just nende komponentidega arvuti töötab valitud Linuxiga. Kõige kindlam on enne ostmist paluda arvuti käivitada valitud opsüsteemi laivplaadilt. Kui sealt kõik vajalik tööle hakkab, siis on kindel, et probleeme pole.

Mis on üldse Linux?

Lihtsustatult võib öelda, et Linux on arvuti opsüsteemi tuum. Opsüsteem tervikuna on aga arvuti tarkvaraliseks mootoriks, see juhib suhtlust arvutis olevate moodulite ja arvuti külge ühendatud seadmete vahel. Opsüsteem määrab ka selle, kuidas paigaldatakse ja kasutatakse arvutis laiatarbetarkvara, nt kontoritarkvara, mängu jm. Opsüsteemi paigaldamine arvutisse on opsüsteemi kirjutamine arvuti püsiandmekandjale nii, et seda saab arvutis alati kasutada.

Linux on ühtlasi vaba tarkvara — samamoodi nagu ka nt Mozilla Firefox, OpenOffice.org jt. Vaba tarkvaraga on seotud oma mõtteviis, mille tuumaks on idee tarkvara vabast levikust ja kasutajate õigusest seda vabalt täiendada — ning täiendatud versioone omakorda vabalt edasi levitada. See mõtteviis pärineb juba valgustusajast, mil entsüklopedistid lähtusid ideest, et teadmised peavad kuuluma ühiskonnale. Kuigi paljud Linuxikasutajad jagavad neid ideid, ei eelda Linuxi kasutamine, et oled tulihingeline vaba tarkvara pooldaja. Sa võid seda kasutada ka ainult sellepärast, et see on tasuta, turvaline ja komplektne, ning saadaval eestikeelsena.

Oled leidnud endast sügavama huvi Linuxi ja vaba tarkvara vastu? Siis pead rännakut jätkama omal käel. Alustuseks soovitame vaadata lingivalikut meie kampaanialehel <http://kysi-mult-linuxit.alvatal.ee/>.